

**Dražen Vlahov, *Knjiga oltara bratovštine sv. Mikule u Boljunu (1582–1672):
glagoljski zapisi od 1582. do 1657. godine,*
Pazin: Državni arhiv u Pazinu, 2008, 410 str.**

Knjiga oltara bratovštine sv. Mikule u Boljunu najrecentnije je, odnosno šesnaesto u nizu Posebnih izdanja Državnog arhiva u Pazinu i šesto u seriji Glagoljski rukopisi. Ovom publikacijom Dražen Vlahov nastavlja svoj dugotrajan i plodonosan rad na približavanju spomenika glagoljaške i istarske baštine akademskoj i široj javnosti. Djelo se sastoji od četiri cjeline: uvodnog dijela s kraćim studijama o Boljunu i *Knjizi* (str. 11–26), transliteracije glagoljskog zapisa (29–130), preslike originala (133–362), te priloga (365–410).

»O mjestu Boljun« (11–13) pruža kratki osvrt na Boljun, mjesto na sjeverozapadnom podnožju Učke koje se prvi puta spominje u darovnici cara Henrika IV. markgrofu Ulriku iz obitelji Weimar-Orlamünde. Boljun je već 1102. godine prešao u vlast akvilejskog patrijarha, a od 15. stoljeća do 1848. godine nalazi se u sastavu Pazinske knežije. Od 1918. do kraja Drugog svjetskog rata bio je u sastavu Kraljevine Italije, a zatim se ujedinjuje s Hrvatskom, odnosno tadašnjom Jugoslavijom. Bitno je napomenuti kako je unatoč promjenama gospodara, crkveni jezik Boljuna od davnina bio hrvatski, a pismo glagoljsko o čemu svjedoče brojni zapisi, a poglavito vrijedni izvori boljunskih bratovština.

»Bratovština oltara sv. Mikule u Boljunu« (14–15) imala je svrhu njegovanja pobožnosti i međusobno pomaganje njenih članova. Nisu se sačuvala pravila bratovštine kao ni točna godina utemeljenja, premda je vjerojatno da se to dogodilo neposredno prije 1582. od kada imamo prve zapise o njoj. Zanimljiva je demokratičnost unutar bratovštine budući su se starješine birale na godinu dana pomoću *balote* na godišnjim skupovima na dan sv. Mikule, 6. prosinca. Kao i u drugim bratovštinama, prihodi su se ostvarivali od članarine, donacija, prodaje poljoprivrednih proizvoda i iznajmljivanja zemljišta, dok su rashodi išli na održavanje i izgradnju oltara sv. Mikule, organizaciju svečanosti, te pomaganje članova potrebitih materijalne potpore.

Iz poglavlja »Osnovni podaci o *Knjizi*« (15–17) saznajemo kako se original *Knjige* čuva u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu (signatura R 3330). Sastoji se od 115 listova, oštećenih od vlage i glodavaca, a nedostaju i neki dijelovi s početka i kraja. »Sadržaj knjige« (18–19) pruža prvorazredno svjedočanstvo o postupnom procesu potiskivanja glagoljice iz javne uporabe budući da se počinje zamjenjivati latinicom i talijanskim jezikom nakon pogibije boljunskog župnika Vicenca Frlanića (župnik 1576–1612). U početku tek djelomična tumačenja glagoljskih tekstova, od 1657. prerastaju u isključivu uporabu talijanskog jezika.

U »*Knjiga* je pouzdan izvor za razne znanosti« (19) i »Knjiga kao izvor za gospodarstvu povijest Boljuna« (19–23) Vlahov ukratko iznosi vrijednost izvornog materijala za istraživače povijesti i ostalih srodnih disciplina kao što su lingvistika, povijest religije, kulturologija i druge. Ujedno u preglednim tablicama, a na temelju podataka iz *Knjige*, navodi cijene poljoprivrednih proizvoda, sirka, hila, ovsu, boba, živine, peradi i kože u Boljunu. Razlog zbog čega autor nije sastavio opširnije i raznovrsnije tablice kao što je to učio na primjeru *Knjige* bratovštine sv. Bartolomeja iz Roča leži u tome što je, kako sam veli, postojala i druga knjiga, takozvana *kvaderna od dugi*, u koju su se u kasnijem periodu unosile konkretne stavke, međutim ta se knjiga nažalost nije sačuvala.

»O transliteraciji glagoljskih zapisa« (23–25) u sklopu koje se nalazi i neizostavna tablica glagoljskih slova, njihovih broječnih vrijednosti i latinskih ekvivalenata, vrijedi napomenuti kako je Vlahov na temelju teksta uspio identificirati trojicu zapisivača, već spomenutog Vicenca Frlanića, te njegove nasljednike Ivana Križmanića i Bernardina Velijanija. Ujedno upozorava čitatelje i na mogućnost vlastite pogreške prilikom razrješavanja kratice »šč« te upućuje čitatelje na izvorni tekst ukoliko žele sami provjeriti njegovo čitanje.

O transliteraciji, pod naslovom »Glagoljski zapisi« (29–130), može se samo ustvrditi da je izuzetno pregledna i profesionalno obavljena, kako smo već navikli očekivati od Vlahova. Većini čitatelja će upravo taj dio predstavljati najvredniji sadržaj publikacije, te će u njemu naći pregršt informacija o mnogim naličjima života i običaja bratovštine, Boljuna i šire regije. »Preslik *Knjige* bratovštine oltara sv. Mikule (1582–1672)« (133–362) je, unatoč ograničenjima u formatu same publikacije, vrlo detaljan, te će vrlo vjerojatno predstavljati pravo bogatstvo za paleografe, ali i za ljubitelje glagoljice. Na kraju slijede priloge: »Kronološki red zapisa« (365–385), vrlo koristan dodatak za brzo snalaženje po tekstu, »Kazalo osoba koje se spominju u knjizi« (386–390), »Kronološki popis starješina bratovštine oltara sv. Mikule u Boljunu« (391–393), »O mjerama koje se spominju u *Knjizi*« (394–395), »Češće upotrebljavane kratice« (396–397), »Novac koji se spominje u zapisima« (397), »Češće upotrebljavane ligature« (398), te »Rječnik manje poznatih riječi« (399–401) kao svojevrsni koncizni leksikon boljunskog narječja.

Na samom su kraju izdanja ponuđeni »Bibliografija« (402–404), te sažeci na hrvatskom (405–406), talijanskom (407–408) i engleskom jeziku (409–410). I ovim djelom, kao i prethodnima, Vlahov zadužuje akademsku i širu javnost za svoje doprinose poznavanju glagoljske kulture, ali i povijesti istarske i hrvatske svakodnevnice u ranom novom vijeku.

Robert Kurelić